

Tanja Mikkilä

Päämiehen etu edunvalvojan päätöksenteossa (A 349)

Suomessa edunvalvojina toimivat yksityiset henkilöt ja yleiset edunvalvojat. Kun henkilö toimii toisen edunvalvojana, hän on osa suomalaista edunvalvontajärjestelmää. Tehtävässään edunvalvojat joutuvat tekemään niin kauaskantoisia päätöksiä kuin sangen arkisiakin ratkaisuja. Edunvalvojan tulee holhoustoimilain mukaan hoitaa tehtäväänsä päämiehen etua ajaen.

Päämiehen edun merkityssisältö on muuttunut aikojen kuluessa. Sääntelyhistorian perusteella kaksi tärkeää edunvalvontaoikeuden kehityskulkua ovat siirtyminen sukukeskeisyydestä päämieskeskeisyyteen ja muutos päämiehen varallisuuden suojaamisesta hyvinvoinnin yleisempään suojaamiseen.

Omassa ajassamme edunvalvojan ja hänen päämiehensä välisen suhteen ihmis- ja perusoikeuslähtöiset haasteet ovat korostuneet. Ihmis- ja perusoikeuksien merkityksen kasvu Suomessa ja erityisesti Suomen ratifioima YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista (27/2016) asettavat vaatimuksia tarkastella suomalaista edunvalvontalainsäädäntöä kriittisesti.

Nykyisessä sääntely-ympäristössä läheisedunvalvojien ja yleisten edunvalvojien asemaa ei helpota se, että edunvalvojan päätöksenteko tapahtuu holhoustoimilain niukkojen päätöksentekosäännösten varassa. Teoksessa syvennytään edunvalvojan päätöksentekoon ja sen perusteisiin. Teoksessa kysytään: Millainen on holhoustoimilain nojalla tehtäväänsä hoitavan edunvalvojan päätöksenteon oikeudellinen viitekehys? Millainen on edunvalvojan luottamusaseman ja päämiehen ihmis- ja perusoikeuksilla turvatun aseman välinen suhde? Missä määrin edunvalvoja voi ottaa päätöksenteossaan huomioon muun kuin päämiehen taloudellisen edun?

Kysymyksiin vastataan voimassa olevan holhoustoimilain perusteella. Vastauksia taustoitetaan edunvalvontajärjestelmän muutoskehityksellä ja oikeudenalalla tapahtuvaa kehitystä arvioimalla. Teoksen pääsisällön muodostavat edunvalvontajärjestelmän ja edunvalvojan päätöksenteon tarkastelu päämiehen omaisuuden hoitamista koskevilla tilanteilla. Teoksesta on hyötyä edunvalvojina toimiville henkilöille sekä muille edunvalvontaoikeudellisten kysymysten parissa työskenteleville asiantuntijoille, juristeille, asianajajille, tuomareille ja tutkijoille.

Väitös Helsingin yliopistossa 9.6.2023.

ISBN 978-951-855-697-1 (painettu kirja)

ISBN 978-951-855-698-8 (verkkojulkaisu)